

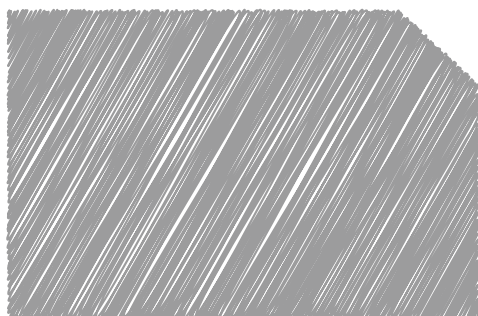
BIULETYN INFORMACYJNY

Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Łódzkiego

na lata 2007-2013

nr 2 | 2015

Nr ISSN: 1689-6882

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Pomocy Technicznej RPO WŁ oraz budżetu samorządu Województwa Łódzkiego

spis treści

Rozmowa z Janem Sztudyngerem, kierownikiem Zespołu ds. Funduszy Unii Europejskiej
WFOŚiGW w Łodzi
Łódzkie dba o środowisko naturalne

str. 04

str. 03

Słowo wstępne

str. 04

Rozmowa

Rozmowa z Janem Sztudyngerem, kierownikiem Zespołu ds. Funduszy Unii Europejskiej WFOŚiGW w Łodzi

str. 06

Dobre praktyki

Arena wielkich wydarzeń

Urokliwa ścieżka

Energia ze słońca

str. 09

Projekty RPO COP

Okno na świat

Bezpieczne zabawki

Nowocześnie, czyli ekologicznie

str. 12

Projekty PO KL

EKOekspert w EKOzawodzie

str. 13

Projekty POIiŚ

Dla mieszkańców i środowiska

Z zyskiem dla środowiska

str. 15

Rozrywka z RPO WŁ
Krzyżówka

str. 16

Informacje
o punktach
informacyjnych

Szanowni Państwo,

Województwo łódzkie to dynamicznie rozwijający się region, w którym nie tylko stawia się na nowoczesną infrastrukturę, dba o jakość życia mieszkańców, ale również przywiązuje dużą wagę do realizacji przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska. Wszyscy chcemy przecież żyć w regionie, w którym można oddychać świeżym powietrzem i cieszyć się pięknem nieskażonego środowiska naturalnego. O tym, że w naszym województwie zwraca się uwagę na kwestie związane z utrzymaniem równowagi środowiskowej, świadczy mnogość proekologicznych projektów zrealizowanych w minionych siedmiu latach przy wsparciu unijnych środków. W biuletynie piszemy o kilku przykładowych „zielonych” przedsięwzięciach, skutecznie przyczyniających się do podniesienia bezpieczeństwa ekologicznego naszego otoczenia.

Zgodnie z zapisami strategii „Europa 2020” na wspieranie działań proekologicznych w najbliższych latach kłaść się będzie jeszcze większy nacisk. Jako region mamy już spore doświadczenie w realizacji tego typu przedsięwzięć. Jestem więc przekonany, że beneficjenci tym chętniej sięgają będą do unijnej kasy po środki przeznaczone właśnie na ten cel. Ochrona środowiska powinna być bowiem dla nas wszystkich kwestią priorytetową. Wierzę, że Łódzkie ma szansę stać się regionalnym liderem w dbaniu o środowisko naturalne.

Życzę przyjemnej i owocnej lektury

Witold Stępień
Marszałek Województwa Łódzkiego

**Rozmowa z Janem Sztaudyngerem,
kierownikiem Zespołu
ds. Funduszy Unii Europejskiej
WFOŚiGW w Łodzi**

Łódzkie dba o środowisko naturalne

4

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi wspiera sporo działań związanych z ochroną środowiska. Na wiele z projektów udało się pozyskać zewnętrzne wsparcie, w tym z budżetu UE. Proszę powiedzieć, jakie są Państwa doświadczenia w korzystaniu ze środków dostępnych w ramach funduszy europejskich?

Fundusze europejskie dla podmiotów publicznych są często jedyną szansą na realizację w stosunkowo krótkim czasie inwestycji infrastrukturalnych z zakresu ochrony środowiska. Ubieganie się o środki unijne wymaga determinacji oraz bardzo dużej staranności, jednak warto podjąć się tego zadania, ponieważ korzyści są duże. Jedynie trudności, jakie pojawiają się na etapie realizacji poszczególnych przedsięwzięć, związane są ze spełnieniem wymogów określonych w krajowych przepisach lub standardach charakterystycznych dla danej branży oraz dokładności w rozliczeniach z wykonawcami, a nie wymogów specyficznych dla konkretnych programów operacyjnych.

W jaki sposób fundusze unijne wpłynęły na poprawę ochrony środowiska w naszym regionie? W jakich obszarach możemy mówić o zdecydowanej poprawie?

Dostosowanie obecnej infrastruktury do norm unijnych wynika w szczególności z potrzeby spełnienia wymogów traktatu akcesyjnego. Wiąże się to z koniecznością realizacji wielu inwestycji prośrodowiskowych jak np.: budowa kanalizacji i wodociągów oraz oczyszczalni ścieków, unowocześnienie bądź rekultywacja starych składowisk odpadów, budowa zakładów utylizacji i recyklingu odpadów, modernizacja ciepłowni i elektrowni, unowocześnienie zakładów przemysłowych w zakresie służącym ochronie środowiska. Moim zdaniem jednym z obszarów, w którym nastąpiła znacząca poprawa, jest gospodarka wodno-ściekowa. Dla przykładu: sumarycz-

na wartość projektów z tego zakresu realizowanych z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 wyniosła blisko 1,5 miliarda złotych, z czego projekty o wartości około 1 miliarda złotych wdrażały Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego i WFOŚiGW w Łodzi. Efektem współpracy beneficjentów z tymi dwoma instytucjami jest około 700 kilometrów kanalizacji sanitarnej oraz budowa bądź gruntowna modernizacja 22 oczyszczalni ścieków. W inwestycjach z tego obszaru prawie 60% środków pochodziło z Unii Europejskiej. Natomiast ogólna wartość projektów z dziedziny ochrony środowiska realizowanych w województwie łódzkim w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz z RPO WŁ na lata 2007-2013 to około siedem miliardów złotych przy średnim udziale środków unijnych na poziomie bliskim 50%.

Ile środków z Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej 2007-2013 zostało przekazanych przez WFOŚiGW i jakie przedsięwzięcia udało się zrealizować dzięki tym funduszom?

Do końca kwietnia 2015 r. przekazaliśmy beneficjentom kwotę ok. 183 mln zł. Pozostaje jeszcze kwota ponad 100 mln zł, na przekazanie której mamy jeszcze blisko rok. Projekty, które aktualnie wdrażamy, dotyczą zakresu gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Poprzez ich realizację zostanie wybudowanych lub zmodernizowanych około 200 km sieci kanalizacji sanitarnej oraz ponad 16 km sieci wodociągowej. Ponadto wsparcie ze środków unijnych uzyskało sześć projektów z terenu województwa łódzkiego, które polegały na gruntownej modernizacji oczyszczalni ścieków. Należy również zaznaczyć, że wspieramy beneficjentów, którzy realizują zadania z POIiŚ oraz innych programów operacyjnych z naszych środków krajowych.

Jakie były największe i najważniejsze przedsięwzięcia proekologiczne wspierane z unijnego budżetu w minionych siedmiu latach, dla których WFOŚiGW był Instytucją Wdrażającą?

Największe inwestycje, które obecnie są w końcowej fazie realizacji, to projekty z Aleksandrowa Łódzkiego, Rawy Mazowieckiej oraz Opoczna. Dzięki tym trzem projektom powstanie około 100 km sieci kanalizacji sanitarnej, a trzy oczyszczalnie ścieków już poddane zostały kompleksowej modernizacji. Łączna kwota dofinansowania tych trzech projektów to około 135 mln złotych.

Jakie korzyści przynoszą mieszkańcom inwestycje realizowane przez beneficjentów WFOŚiGW?

Jednym z najważniejszych celów prowadzonych inwestycji jest poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez realizację zadań z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Ścieki różnego pochodzenia, które przedostają się do środowiska, stanowią bowiem jedno z największych zagrożeń ekologicznych. W przeciwieństwie do zanieczyszczeń stałych czy gazowych, wywierają bardzo silny i natychmiastowy wpływ na faunę i florę, a usunięcie ich skutków jest bardzo trudne i kosztowne, czasem bywa wręcz niemożliwe. Biorąc powyższe pod uwagę, uszczelnienie systemu ściekowego oraz zwiększenie jego zasięgu w połączeniu z poprawą działania samych oczyszczalni w istotny sposób przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa ekologicznego. Każdy z łatwości może chyba wyobrazić sobie efekty poważniejszej awarii oczyszczalni lub jej niewystarczającej przepustowości, skutkującej zanieczyszczeniem różnymi substancjami ścieków „oczyszczonych”, które trafiają do najbliższej rzeki. Inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej zapewniają więc ograniczenie ilości i szkodliwości ścieków trafiających do wód powierzchniowych i gruntowych. Jest to szczególnie istotne dla mieszkańców, ponieważ poprawa czystości wód ma pozytywny wpływ na zachowanie równowagi w ekosystemie i – w naturalny sposób – na zdrowie mieszkańców. Należy wymienić również dodatkowe korzyści, jak np. wzrost atrakcyjności inwestycyjnej czy turystycznej obszarów, które wyposażone zostały w podstawową infrastrukturę. WFOŚiGW, jako instytucji wspierającej działania związane z ochroną środowiska, zależy na realizacji jak największej liczby projektów, gdyż wszystkie te przedsięwzięcia mają na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, wizerunku naszego województwa oraz zwiększając świadomość ekologiczną mieszkańców.

Jakie wyzwania stoją przed WFOŚiGW w Łodzi w perspektywie kolejnych lat? Jakie będą najważniejsze cele działania?

W perspektywie finansowej 2014-2020 na cele środowiskowe przewidziane zostały bardzo duże środki, które zgodnie z zasadą n+3 (zasada, która pozwala na rozli-

czenie projektów najpóźniej do trzech lat od zamknięcia okresu dotacyjnego – przyp. red.) będą mogły zostać wydatkowane do końca 2023 r. Jednak organizacja instytucjonalna nie została jeszcze ostatecznie sprecyzowana i nie jestem w stanie określić, jakie dokładnie wyzwania będą stały przed WFOŚiGW w Łodzi. Niezależnie od tego, czy będziemy formalnie uwzględnieni w strukturze instytucji wdrażających dla nowej perspektywy, służyć będziemy naszą wiedzą i doświadczeniem beneficjentom, którzy zdecydują się na realizację projektów przy współudziale środków europejskich.

Czy wiadomo już, jakie inwestycje będą realizowane przy współudziale funduszy unijnych?

W obszarze naszych dotychczasowych działań, tj. gospodarki wodno-kanalizacyjnej przeprowadziliśmy wstępne rozeznanie wśród aglomeracji naszego województwa o równoważnej liczbie mieszkańców (tzw. RLM) powyżej 10 tys. Z nadesłanych ankiet dotyczących planowanych inwestycji z tego zakresu wynikało, iż w ramach perspektywy 2007-2013 zrealizowano około 50% z planowanych zadań. Pozostało zatem jeszcze wiele do zrobienia w tej dziedzinie. Pewnym utrudnieniem dla realizacji zadań w nowej perspektywie może stać się zakładane położenie nacisku na środki zwrotne. Wiele jednostek samorządu terytorialnego podjęło się realizacji kosztownych inwestycji przy udziale środków unijnych, co spowodowało konieczność często znacznego wzrostu poziomu ich zadłużenia, co w kolejnej perspektywie finansowej nie będzie mogło zostać powtórzone.

W nowej perspektywie finansowej na lata 2014-2020 znacznie większy nacisk kładziony jest na realizację przedsięwzięć związanych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Czy także w tym zakresie WFOŚiGW będzie podejmować jakieś działania?

Wojewódzkie fundusze ochrony środowiska, w tym nasz, wspólnie z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, podpisały porozumienie, którego celem jest stworzenie ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorców w zakresie efektywności energetycznej i OZE. Dzięki temu systemowi podmioty te będą mogły uzyskać pomoc w trakcie planowania oraz realizacji inwestycji, które będą miały na celu zmniejszenie emisji do atmosfery dwutlenku węgla, zwiększenie efektywności energetycznej wraz ze wzrostem udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii. Jak wspominałem na wstępie, system ten jest dopiero w fazie koncepcji, dlatego więcej szczegółów będzie znanych w drugiej połowie roku, o czym na pewno będziemy informować na stronie internetowej WFOŚiGW w Łodzi pod adresem: www.zainwestujweko-logie.pl

Ubieganie się o środki unijne wymaga determinacji oraz bardzo dużej staranności, jednak warto podjąć się tego zadania, ponieważ korzyści są duże.

Arena wielkich wydarzeń

Nowoczesne hale wystawienniczo-ekspozycyjne w dużych ośrodkach miejskich to dzisiaj europejski standard. Są nie tylko przestrzenią, w której odbywają się różnego rodzaju targi, lecz także coraz częściej stają się miejscami organizowania wystaw, kongresów, konferencji i różnorodnych imprez kulturalnych.

Hala Expo-Łódź.

By przyciągnąć do miasta nowych inwestorów, duże ośrodki miejskie chcą mieć własne wystawne obiekty. Niewątpliwie takim reprezentacyjnym gmachem jest hala Expo-Łódź, której budowa współfinansowana była ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. Łódzka hala jest dziś jednym z najnowocześniejszych obiektów tego typu w Polsce, w którym na tak dużą skalę wykorzystane zostały odnawialne źródła energii.

Ekologicznie

– Pomysł budowy nowoczesnego gmachu targowego w Łodzi zrodził się w 2007 roku. Po uzyskaniu wszelkich pozwoleń, ekspertyz, przeprowadzeniu niezbędnych postępowań przetargowych, prace ruszyły w 2010 roku. Obiekt ukończono dwa lata później. Powstał wielofunkcyjny gmach składający się z dwóch części: parterowej hali wystawienniczej oraz budynku pełniącego funkcje biurowe, konferencyjne, restauracyjne i magazynowe – wyjaśnia Piotr Kukulski, prezes zarządu Expo-Łódź Sp. z o.o.

Projekt: Budowa nowatorskiego kompleksu wystawienniczo-konferencyjnego będącego wizytówką Łodzi targowej oraz prężnie działającym centrum kulturalnym miasta

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013

Beneficjent: Expo-Łódź Sp. z o.o.

Wartość projektu: ponad 50,6 mln zł

Dofinansowanie z UE: prawie 4 mln zł

Gmach Expo-Łódź jest przykładem architektury wykorzystującej alternatywne źródła energii. Do ogrzewania budynku służy m.in. instalacja pomp ciepła z dolnym źródłem zasilania w postaci 96 sond geotermalnych, która w okresie zimowym ogrzewa pomieszczenia za pomocą pozyskiwanej z gruntu energii, a latem schładza powietrze. Na dachu hali zamontowana została z kolei instalacja solarna, składająca się z dwudziestu kolektorów próżniowych. Pozyskiwana energia przetwarzana jest na podgrzewanie ciepłej wody użytkowej. Dodatkowo w specjalnym zewnętrznym zbiorniku gromadzona jest woda deszczowa przeznaczana do celów sanitarnych, co znacznie zmniejsza zapotrzebowanie wody z miejskiego wodociągu.

– Dzięki zastosowaniu technologii wykorzystującej odnawialne źródła energii, jesteśmy w dość dużym zakresie niezależni od dostawców energii cieplnej. To rozwiązanie przynosi więc nam spore oszczędności – zauważa Piotr Kukulski.

W hali Expo-Łódź odbywa się wiele imprez targowych, m.in. Targi Sprzętu Fotograficznego, Filmowego, Audio i Video „Film Video Foto”, Targi Żywności Ekologicznej i Regionalnej „Natura Food”, Targi Żeglarstwa i Sportów Wodnych „Boat-Show”, Targi Budownictwa „Interbud”, a także różnego rodzaju konferencje branżowe, np. kolejowe, pożarnicze, weterynaryjne, energetyczne, informatyczne. Obiekt jest również miejscem, gdzie organizuje się pokazy mody (Fashion Week Poland), a także realizuje komercyjne produkcje filmowe.

– Expo-Łódź przyczynia się do kreowania obrazu Łodzi jako miasta przyjaznego inwestorom, wspierającego działania kreatywne z zakresu nauki, biznesu i kultury. Budynek nie tylko służy wystawcom, ale też jest przykładem efektywnego i racjonalnego wykorzystania zasobów energetycznych. Dzięki zastosowaniu alternatywnych źródeł energii, obiekt nie oddziałuje negatywnie na środowisko naturalne – podsumowuje Piotr Kukulski.

Urokliwa ścieżka

Arboretum w Rogowie to jedna z najbogatszych kolekcji drzew i krzewów w Polsce. W tym wyjątkowym ogrodzie dendrologicznym podziwiać można gatunki rosnące w krajach naszej strefy klimatycznej. To miejsce odwiedza blisko 50 tysięcy osób rocznie. Aby poprawić komfort zwiedzających, w Arboretum – przy wsparciu unijnych środków – wybudowano nową ścieżkę edukacyjną.

Arboretum w Rogowie co roku odwiedza kilkadziesiąt tysięcy gości.

Między drzewami

– Alejki w ogrodzie dotychczas były zwykłymi leśnymi drogami. Podczas wiosennych roztopów i po obfitych deszczach korzystanie z nich było utrudnione. Dlatego wiele osób chodziło między roślinami i zadeptywało leśne runo. Postanowiliśmy więc przygotować nową ścieżkę, która nie zmieniałaby zbyt charakteru Arboretum, ale umożliwiła komfortowe poruszanie się spacerowiczów. Chodziło nam też o komfort osób niepełnosprawnych, no i pracowników ogrodu, często korzystających podczas prac pielęgnacyjnych z ciężkiego sprzętu. Na ten cel pozyskaliśmy środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 – mówi Piotr Banaszczak, kierownik Arboretum SGGW w Rogowie. – W ramach projektu na odcinku 2,4 km najczęściej uczęszczanych alejek wyłożono nową nawierzchnię. Ścieżkę utwardzono przy użyciu specjalnej technologii polimerowej, która sprawia, że rodzime podłoże po dodaniu odpowiednich komponentów staje się twarde i nie przepuszcza wody. Technologia ta jest całkowicie bezpieczna dla środowiska naturalnego: nie ingeruje w skład chemiczny gleby i umożliwia zdrową wegetację roślin, jednocześnie nie psując leśnego, półnaturalnego charakteru ogrodu. Nowa nawierzchnia jest gładka i umożliwia swobodne poruszanie się po ogrodzie. Korzystając z okazji przy alejkach umieściliśmy tablice informacyjne i etykiety z podstawowymi informacjami o roślinach, a także ławki – dodaje.

Ścieżka, która składa się z kilku pętli, została tak zaprojektowana, aby zwiedzający mieli możliwość obejrzenia większości kolekcji dendrologicznych, przede wszystkim roślin

chronionych i zagrożonych. A w Rogowie jest co oglądać. Na powierzchni 54 hektarów znajduje się ok. 3200 gatunków i odmian m.in. największa w Polsce kolekcja klonów (ponad 180 gatunków i odmian).

– Spacerując po naszym ogrodzie, oprócz kolekcji, zobaczyć można również leśne powierzchnie doświadczalne, a więc pola egzotycznych drzew leśnych założonych jako uprawy eksperymentalne służące wyselekcjonowaniu najlepszych gatunków, które mogłyby rosnąć w lasach gospodarczych. Ścieżka zahacza też o alpinarium, czyli ogród skalny z roślinami górskimi i bylinami ozdobnymi, wodnymi i nadwodnymi – wylicza Piotr Banaszczak.

Arboretum w Rogowie założono w 1923 roku. Pełni ważne funkcje ochronne i edukacyjne. W ogrodzie, w którym znajduje się ponad 30 tysięcy egzemplarzy drzew i krzewów, organizowane są m.in. lekcje i warsztaty dla dzieci i młodzieży, w trakcie których zobaczyć można rośliny chronione i zagrożone wyginięciem. Organizowane są także imprezy edukacyjno-popularyzatorskie. Bardzo ważną rolę odgrywa działające obok ogrodu Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej, popularyzujące wiedzę o przyrodniczych aspektach leśnictwa.

W rogowskim Arboretum podziwiać można ponad 30 tys. drzew i krzewów.

Projekt: Ścieżka edukacyjna w Arboretum w Rogowie
Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Beneficjent: SGGW w Rogowie
Wartość projektu: ponad 418 tys. zł
Dofinansowanie z UE: ponad 281 tys. zł

Energia ze słońca

Historia Domu Dziecka w Strobowie sięga lat 50. XX wieku. Powstał początkowo jako Schronisko dla Sierot Wojennych w Kochanowie (Gmina Głuchów), został on w 1845 roku przeniesiony do Strobowa, do majątku, tzw. „pałacu”. Obecnie w większej części wyremontowany budynek daje schronienie blisko 50 dzieciom w różnym wieku, zapewniając im warunki do prawidłowego rozwoju. Ogrzewanie i grzanie wody w tak dużym obiekcie było jednak bardzo kosztowne. Do niedawna używano do tego oleju opałowego. Nic dziwnego, że powiat skierniewicki, jednostka nadzorująca Dom Dziecka, postanowił zmniejszyć koszty eksploatacji budynku. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 pozyskał dotację na projekt „Energia słońca dla dzieci z Domu Dziecka w Strobowie”.

We wrześniu 2010 roku na dachu dwukondygnacyjnego budynku Domu Dziecka zainstalowano czternaście kolektorów słonecznych. Solary podgrzewają – nawet przy niezbyt słonecznej pogodzie – wodę użytkową do temperatury 43 stopni Celsjusza. Od maja do października pokrywa to całkowite zapotrzebowanie na energię potrzebną do tego celu. Przez pozostałą część roku, kiedy promienie słoneczne dają od 30% do 60% potrzebnego ciepła, reszta wody jest ogrzewana tak, jak do tej pory, czyli z istniejącej w budynku kotłowni. Założenie instalacji, możliwe dzięki unijnemu dofinansowaniu, zgodnie z przewidywaniami, przynosi oszczędności do 2 tys. zł miesięcznie.

Dom Dziecka w Strobowie.

Projekt: Energia słońca dla dzieci z Domu Dziecka w Strobowie
Beneficjent: Powiat Skierniewicki
Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013
Wartość projektu: ponad 212 tys. zł
Dofinansowanie z UE: ponad 160 tys. zł

8

Witold Stępień
Marszałek Województwa Łódzkiego
zaprasza na

VII PIKNIK FUNDUSZY EUROPEJSKICH

zobacz, jak zmieniamy **województwo łódzkie**

strefa informacji o funduszach europejskich

strefa unijnych projektów

strefa gier i zabaw dla dzieci

strefa bezpieczeństwa

koncerty

HEY MROZU

BRACIA TUNE

STARGAZER

Atrakcje dla dzieci zapewnią:

Teatr Arlekin

FORM.ART

**Rynek Manufaktury
w Łodzi**

**7 czerwca 2015 r.
godz. 12.30-22.30**

**wstęp
bezpłatny**

Okno na świat

Drewniane okna odchodzą w zapomnienie? W żadnym wypadku! Po boomie na plastikowe produkty, do łask wracają ekologiczne materiały. Nowe trendy uważnie śledzi firma Aries z Łodzi. Dzięki unijnej dotacji właśnie wprowadziła na taśmę produkcyjną drewniane okna pasywne.

Centrum Obróbcze CNC umożliwia produkcję wysokiej jakości drewnianych okien pasywnych.

Aries specjalizuje się w produkcji okien, drzwi balkonowych, okiennic, drzwi zewnętrznych i wewnętrznych. Dzięki projektowi pn. „Ekologizacja produkcji w firmie Aries”, zrealizowanemu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013 przedsiębiorstwo wprowadziło do produkcji drewniane okna pasywne o wysokiej izolacyjności termicznej, szczelnie trzymające ciepło wewnątrz pomieszczeń. Celem projektu był wzrost konkurencyjności firmy na rynku, czemu służyć miało wprowadzenie do produkcji okien energooszczędnych i pasywnych.

– W Polsce jedynie kilka firm produkuje ten typ okien, a w regionie łódzkim Aries jest pierwszym takim przedsiębiorstwem – mówi Iwona Skał-Lewicka, specjalista ds. marketingu i handlu. – Okna pasywne utrzymują ciepło, nie tracąc przy tym na jakości i walorach estetycznych. Wysoka

przepuszczalność energii słonecznej i światła dziennego pozwala na maksymalną redukcję kosztów ogrzewania. Unijna dotacja pozwoliła na zakup sprzętu do rozpoczęcia produkcji.

– Kupiliśmy Centrum Obróbcze CNC z zestawem narzędzi potrzebnych do produkcji okien pasywnych, program komputerowy, który pomaga nam przygotować i zarządzać produkcją, a także steruje wspomnianą maszyną – mówi Iwona Skał-Lewicka.

Aries dba, by wszelkie odpady poprodukcyjne były w odpowiedni sposób gromadzone. Firma działa tak, by produkcja okien była przyjazna dla środowiska.

– Z unijnego dofinansowania kupiliśmy również specjalistyczne urządzenie do neutralizacji ścieków z odpadów polakierowniczych, powstałych podczas produkcji oraz urządzenie potrzebne do przerabiania odpadów poprodukcyjnych tak, by ułatwić ich składowanie – mówi Iwona Skał-Lewicka. Na efekty wprowadzenia projektu w życie nie trzeba było długo czekać.

– Pojawienie się na rynku okien pasywnych i promocja tego produktu wśród klientów przyczyniły się do zwiększenia liczby „energooszczędnych” budynków w naszym regionie, zmniejszenia zapotrzebowania na energię grzewczą, a w efekcie do zredukowania emisji dwutlenku węgla i korzystnego wpływu na środowisko – podsumowuje Iwona Skał-Lewicka.

Projekt: Ekologizacja produkcji w firmie Aries

Beneficjent: Aries Firma Produkcyjno-Handlowa Edward Skał

Program: Regionalny Program Operacyjny

Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013

Wartość projektu: ponad 1,1 mln zł

Dofinansowanie z UE: ponad 453 tys. zł

Bezpieczne zabawki

Ekologiczna produkcja jest dziś wyznacznikiem, którym kierują się np. rodzice przy zakupie zabawek czy maskotek dla swoich dzieci. Dobrze wiedzą o tym firmy, które je tworzą. Dlatego też łódzkie przedsiębiorstwo GONZO, produkujące zabawki, dzięki dofinansowaniu z funduszy unijnych zrealizowało projekt, w wyniku którego powstające tam maskotki są jeszcze bardziej eko.

Firma GONZO rozpoczęła swoją działalność 27 lat temu. Od początku zajmuje się produkcją miękkich, pluszowych zabawek.

– Produujemy zabawki pluszowe według własnych pomysłów. Mamy w swoim „portfolio” kolekcje maskotek, maskotki z logo na indywidualne zamówienie, a także stroje promocyjno-reklamowe – mówi Paulina Łuszcz, dyrektor marketingu i handlu w firmie GONZO.

W ramach projektu „Wzrost innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstwa dzięki wdrożeniu innowacyjnej technologii wytwarzania proekologicznych produktów” w firmie zakupiono odpowiedni sprzęt do proekologicznej produkcji maskotek.

– Dotację przeznaczaliśmy między innymi na automatyczną krojownię najnowszej generacji oraz nowoczesne maszyny szwalnicze. Krojownia umożliwia rozkład materiału z najwyższą precyzją i gwarancją idealnej powtarzalności wycinanych kształtów – mówi Paulina Łuszcz.

Automatyczna krojownia pozwala na precyzyjne wycięcie materiału.

Pieniądze z unijnego dofinansowania pozwoliły także na zakup maszyn do szycia ciężkiego, wyposażonych w nowoczesny mechanizm. Dzięki tym zakupom poziom technologiczny firmy znacznie wzrósł.

– Pozyskane środki unijne pozwoliły nam unowocześnić park maszynowy. Dzięki dofinansowaniu mogliśmy rozpocząć produkcję zabawek z bawełny organicznej. Jest to materiał innowacyjny w naszej działalności, który ze względu na swoją delikatność wymaga bardzo wysokiej precyzji w produkcji. Dzięki nowym maszynom jakość naszych wyrobów jest na znacznie wyższym poziomie – podsumowuje Paulina Łuszcz.

Projekt: Wzrost innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstwa dzięki wdrożeniu innowacyjnej technologii wytwarzania proekologicznych produktów

Beneficjent: GONZO s.c. ZPHU Anna Łuszcz, Krzysztof Łuszcz
Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013

Wartość projektu: prawie 4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ponad 1,2 mln zł

Maszyny szwalnicze.

Nowocześnie, czyli ekologicznie

Rozwijając swoją działalność na wyspecjalizowane usługi, mikro-, małe- i średnie przedsiębiorstwa, coraz częściej pamiętają także o ekologii. Można się o tym przekonać, odwiedzając firmę A.B. Lions mieszczącą się w Nowym Glinniku w Łódzkiem. Dzięki pozytywnym środkom unijnym, proponuje ona swoim klientom wyższą jakość swoich usług pralniczych – za niższą cenę, przy jednoczesnej dbałości o środowisko naturalne.

Firma A.B. Lions Beata Sosnowska, Anita Czarniecka s.c. działa od 2009 r. Specjalizuje się w wykonywaniu usług pralniczych dla hoteli, restauracji, ośrodków kultury i innych instytucji. Oferuje pranie wodne, prasowanie, krochmalenie, a także prace porządkowe, w tym kompleksowe sprzątanie mieszkań, biur oraz porządkowanie terenów zewnętrznych. Swoją działalność rozpoczynała jako mała pralnia obsługująca trzy hotele. Wysoki standard usług przyciągał klientów, jednak bez profesjonalnych urządzeń firma nie mogła dalej się rozwijać i tym samym być konkurencyjna na rynku podobnych usług. Z pomocą przyszły fundusze unijne, pozyskane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. Pozwoliły one na zakup nie tylko nowoczesnego, ale i ekologicznego sprzętu, wykorzystywanego przez firmę na co dzień.

– Wiemy, że oprócz satysfakcjonującej ceny za wykonaną usługę, liczy się także zachowanie doskonałej, stałej i powtarzalnej jakości oraz możliwie najkrótszy czas, w którym zostanie ona zrealizowana. Do tego wszystkiego potrzebny jest dobrej klasy sprzęt usprawniający pracę. Dlatego skorzystaliśmy z dotacji unijnej, która umożliwiła zakup pralnicowirówki, suszarki z odzyskaniem ciepła oraz magla nieekowego, który zastąpił stary magiel pasowy, zdecydowanie podwyższając jakość maglowania. W pralni został zamontowany także system uzdatniania wody, dzięki któremu możliwa jest wstępna filtracja wody, pozwalająca na usuwanie z niej większych cząstek oraz nierozpuszczoną materię.

Pralnicowirówka.

Magiel nieekowy.

Wpływa to na poprawę jakości prania, ale przede wszystkim zmniejsza twardość wody, co powoduje zmniejszenie zużycia środków piorących prawie o połowę. Zakupione urządzenia spełniają europejskie normy techniczne, określone jako zharmonizowane Normy Europejskie dla maszyn i urządzeń, według dyrektyw: maszynowej, niskonapięciowej i kompatybilności elektromagnetycznej – mówi Anita Czarniecka, współwłaścicielka firmy.

Dzięki dotacji pralnia została wyposażona także w komputerowy system monitoringu. Oprogramowanie to pozwala na stałe monitorowanie procesu prania i suszenia, automatycznie nadzoruje wszystkie urządzenia. Wszystko to w celu optymalnego wykorzystania sprzętu, zachowania higieny procesu prania i wykańczania. Program pozwala także na wygenerowanie certyfikatu poprawnie i higienicznie przeprowadzonego cyklu prania. Obecnie A.B. Lions jest jedyną pralnią w Polsce mogącą wystawić podobny dokument certyfikujący poziom higieniczności.

– Inwestycja przyczynia się do stale rosnącej liczby naszych zadowolonych klientów. Pozwoliła także na konkurowanie z wiodącymi firmami w branży. Możemy przy tym zapewnić, że stosujemy bezpieczne dla środowiska naturalnego środki – mówi Beata Sosnowska, współwłaścicielka firmy.

Firma planuje dalsze inwestycje, które wspomogą jej rozwój.

Projekt: Ekologia sposobem na wzrost konkurencyjności

Beneficjent: A. B. Lions Beata Sosnowska, Anita Czarniecka s.c.

Program: Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013

Wartość projektu: ponad 225 tys. zł

Dofinansowanie z UE: ponad 75 tys. zł

EKOekspert w EKOzawodzie

Ekologiczne rozwiązania w przedsiębiorstwach są coraz powszechniejsze. Coraz częściej więc firmy organizują szkolenia przygotowujące do ekozawodów lub podnoszące kwalifikacje pracowników przedsiębiorstw, w których wykorzystywane są ekologiczne technologie. Na takie właśnie działania zdecydowały się firmy Consultor, Sea Development oraz American Systems. Stało się to możliwe dzięki unijnym funduszom.

Warsztaty rękodzieła artystycznego.

Warsztaty zielarskie.

12

Firma Consultor Sp. z o.o. zajmuje się pośrednictwem pracy, doradztwem personalnym oraz organizacją szkoleń, umożliwiając przekwalifikowanie się osobom bezrobotnym, a także skierowanych do pracowników firm, chcących podnieść swoje kwalifikacje.

To właśnie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki zrealizowano projekt pn. „Czas na EKO-zawód!”. Dzięki dofinansowaniu udało się zorganizować szkolenia skierowane do rolników (168 osób) z województwa łódzkiego, którzy chcą podjąć pracę niezwiązaną z rolnictwem.

– Nasz projekt pomógł im inaczej spojrzeć na rynek pracy i możliwości zarobkowania – mówi Katarzyna Serwik z firmy Consultor. – Nasi uczestnicy wspominali, że często myśleli o zmianie swojej sytuacji, ale okazywało się, że brakuje im odpowiednich kwalifikacji i wiedzy przydatnej w poszukiwaniu zatrudnienia – dodaje.

Działania objęły: warsztaty poszukiwania pracy, indywidualne doradztwo z pośrednikiem oraz szereg szkoleń zawodowych.

– Zorganizowaliśmy następujące szkolenia zawodowe: z zielarstwa, florystyki i rękodzieła artystycznego – mówi Katarzyna Serwik. – Wszyscy uczestnicy projektu skorzystali z indywidualnych spotkań z doradcą zawodowym, podczas których przeprowadzona została diagnoza możliwości i umiejętności niezbędnych do dalszego rozwoju. Trenowali również sposoby radzenia sobie ze stresem podczas rozmowy kwalifikacyjnej oraz zasady pisania listu motywacyjnego i CV – dodaje.

Uczestnicy dobrze ocenili projekt, co potwierdza Katarzyna Serwik:

– Jak wynika z ankiet ewaluacyjnych, uczestnicy wysoko ocenili

wsparcie przewidziane w projekcie. Najwyżej ocenione zostały szkolenia zawodowe. Myślę, że jest to zasługa naszych trenerów, którzy są specjalistami w swoich dziedzinach.

W ramach projektu „EKOekspert”, dofinansowanego z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, szkolenia podnoszące kwalifikacje i umiejętności kadry zarządzającej i pracowników zrealizowały m.in. także firmy: Sea Development Sp. z o.o. z Kutna i American Systems Sp. z o.o. z Poznania.

– Pomyśl na projekt zrodził się podczas współpracy Sea Development i American Systems. Obie spółki chciały się rozwijać. A żeby to osiągnąć, potrzebne było podniesienie kwalifikacji naszych pracowników w zakresie działań proekologicznych – mówi Ewelina Bartczak, koordynatorka projektu.

Cykl zrealizowanych w ramach projektu szkoleń zakończył się w maju br.

– W szkoleniach wzięło udział 53 pracowników Sea Development i American Systems. Zajęcia zostały przeprowadzone w blokach tematycznych, obejmujących m.in. prawo energetyczne i elementy prawa budowlanego w kontekście OZE, nowoczesne systemy pozyskiwania i wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, a także możliwości finansowania inwestycji z OZE – mówi Ewelina Bartczak.

Każde ze szkoleń zakończyło się egzaminem i uzyskaniem certyfikatu potwierdzającego nabyte kwalifikacje. Projekt przyczynił się do podniesienia poziomu motywacji pracowników w realizacji projektów proekologicznych.

– Uczestnicy często podkreślali praktyczny aspekt tego przedsięwzięcia – podsumowuje Ewelina Bartczak.

Projekt: Czas na EKO-zawód!

Beneficjent: Consultor Sp. z o.o.

Program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Wartość projektu: ponad 727 tys. zł

Dofinansowanie z UE: ponad 618 tys. zł

Projekt: „EKOekspert”

Beneficjent: Sea Development Sp. z o.o.

i American Systems Sp. z o.o.

Program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Wartość projektu: prawie 400 tys. zł

Dofinansowanie z UE: ponad 285 tys. zł

Dla mieszkańców i środowiska

Wiele polskich gmin wciąż boryka się z problemem odprowadzania i utylizacji ścieków. Brak sieci sanitarno-kanalizacyjnych i nowoczesnych oczyszczalni wiąże się z utrudnieniami codziennego życia i negatywnymi skutkami dla środowiska. Problemy te niedługo nie będą już dotyczyć gmin Aleksandrów Łódzki i Opoczno. Dzięki funduszom unijnym rozpoczęła się tam rozbudowa kanalizacji i modernizacja oczyszczalni ścieków.

Modernizacja oczyszczalni ścieków w Rudzie Bugaj.

Czysta rzeka

Mieszkańcom gminy Aleksandrów Łódzki od lat doskwierał brak kanalizacji sanitarnej. Potrzebę jej rozbudowy zgłaszali też przedsiębiorcy inwestujący na terenie gminy. Realizację projektu „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej na terenie gminy Aleksandrów Łódzki”, współfinansowanego z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013, determinowała także troska o środowisko naturalne.

– W ramach przedsięwzięcia w latach 2010-2014 wybudowano ponad 40 km sieci kanalizacji sanitarnej w Rąbieniu, Rąbieniu AB i Antoniewie. Korzysta z niej prawie 3000 mieszkańców, a także zakłady przemysłowe i szkoły. Wyeliminowanie nieszczelnych szamb zanieczyszczających wody gruntowe w znaczący sposób przyczyniło się do poprawy środowiska naturalnego. Uzbrojono też tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe i przemysłowe, co daje możliwość skanalizowania ich w przyszłości – mówi Grzegorz Torzewski, pełnomocnik ds. realizacji projektu w gminie Aleksandrów Łódzki.

Oprócz budowy systemu wodno-kanalizacyjnego, gmina Aleksandrów Łódzki rozbudowała i zmodernizowała także oczyszczalnię ścieków w Rudzie Bugaj.

– Dzięki unowocześnieniu oczyszczalni znacząco poprawiła się jakość oczyszczonych ścieków odprowadzanych do rzeki Bzury. Cel projektu: podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej gminy Aleksandrów Łódzki poprzez rozwój jej infrastruktury technicznej, przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska naturalnego – został osiągnięty – dodaje Grzegorz Torzewski.

Projekt: Kompleksowe rozwiązanie gospodarki ściekowej

na terenie gminy Aleksandrów Łódzki

Beneficjent: Gmina Aleksandrów Łódzki

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Wartość projektu: ponad 70,88 mln zł

Dofinansowanie z UE: ponad 54,41 mln zł

Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Opocznie.

Lepsza jakość wody pitnej

Ochrona ziemi, wód podziemnych i powierzchniowych przed zanieczyszczeniem ściekami komunalnymi była także celem projektu „Budowa infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy Opoczno”, realizowanego przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Opocznie.

– Dotychczas istniejące sieci kanalizacyjne znajdowały się tylko w samym Opocznie, okoliczne wsie miały system szamb. Odbieranie z nich ścieków samochodami asenizacyjnymi nie jest tanie, więc niektórzy mieszkańcy większość ścieków wylewali na okoliczne pola, a dalej trafiały one do wód gruntowych. Dzięki budowie ponad 46 kilometrów sieci sanitarnej – z czego większość została już oddana do użytku – zminimalizowano liczbę zbiorników bezodpływowych, a tym samym ograniczono wprowadzanie nieoczyszczonych ścieków do gleby – mówi Janusz Klimek, kierownik jednostki realizującej projekt.

Budowa kanalizacji zaczęła się w roku 2012, zakończenie wszystkich związanych z nią prac planowane jest na maj/czerwiec br. Pozyskane z Funduszu Spójności dofinansowanie unijne firma otrzymała także na modernizację oczyszczalni ścieków w Opocznie, rozbudowę stacji uzdatniania wody oraz zakup samochodu do ciśnieniowego czyszczenia kanalizacji.

– Zakończyliśmy już prace nad rozbudową stacji uzdatniania wody. Efektem tego jest zapewnienie zaopatrzenia mieszkańców w wodę pitną. Prace nad modernizacją oczyszczalni wciąż trwają. Po ich zakończeniu woda odprowadzana z oczyszczalni będzie znacznie lepszej jakości – dodaje Janusz Klimek.

Projekt: Budowa infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy Opoczno

Beneficjent: Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Opocznie

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Wartość projektu: ponad 60,8 mln zł

Dofinansowanie z UE: ponad 29,8 mln zł

Z zyskiem dla środowiska

Objęcie większości mieszkańców systemem odbioru ścieków komunalnych oraz budowa energooszczędnych oczyszczalni to konieczność wynikająca z dostosowania do wysokich standardów Wspólnoty Europejskiej. Realizacja takich zadań wymaga kosztownych inwestycji. Dzięki wsparciu z Funduszu Spójności udało się to przedsiębiorstwom wodociągowym z Rawy Mazowieckiej i Zduńskiej Woli, które rozpoczęły pierwszy etap uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie swoich gmin.

Duże inwestycje

Z powodu złego stanu technicznego sieci sanitarnej i deszczowej i przestarzałego systemu oczyszczania, ścieki w Rawie Mazowieckiej przedostawały się do gleby, a wody deszczowe, odprowadzane do rzeki Rawki, nie były dostatecznie oczyszczone. Dlatego Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o., odpowiedzialne w gminie za dostarczanie wody i jej sieć wodno-kanalizacyjną, pozyskały środki unijne na modernizację oczyszczalni ścieków, budowę prawie 10 km kanalizacji sanitarnej, ponad 3,5 km kanalizacji deszczowej, a także na budowę ponad 3 i modernizację 9 km sieci wodociągowej.

– Inwestycja była realizowana na niemal wszystkich ulicach Rawy. W wyniku rozbudowy kanalizacji sanitarnej możliwość podłączenia do sieci uzyskało ponad 1100 mieszkańców miasta oraz firmy odprowadzające ścieki przemysłowe – mówi Artur Piotrowski, prezes Zarządu.

Zwiększenie szczelności systemu kanalizacji sanitarnej i wzrost ilości ścieków oczyszczonych, w tym przemysłowych, korzystnie wpłynie na środowisko, w tym szczególnie na obszar Natura 2000 „Dolina Rawki” i rezerwat wodny „Rawka”. Już teraz przyczynia się do tego zmodernizowana w ramach projektu oczyszczalnia ścieków dla miasta Rawa Mazowiecka znajdująca się w Żydomicach.

– Przebudowa oczyszczalni ścieków spowodowała minimalizację nieprzyjemnych zapachów i umożliwiła dostosowanie składu powstających w niej odpadów do aktualnie obowiązujących norm – dodaje Artur Piotrowski.

Nowe technologie

Środki unijne na likwidację źródeł skażenia środowiska poprzez budowę systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej oraz efektywne oczyszczanie ścieków pozyskało także Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Zduńskiej Woli Sp. z o.o.

– Wybudowaliśmy na terenie miasta sieć kanalizacji sanitarnej o łącznej długości ponad 9 km. Przyłączono do niej ponad 1500 nowych użytkowników. Odbiorcami są także instytucje publiczne i podmioty gospodarcze – mówi Bogusław

Projekt: Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji Zduńska Wola – Faza I

Beneficjent: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Zduńskiej Woli Sp. z o.o.

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Wartość projektu: ponad 52,1 mln zł

Dofinansowanie z UE: ponad 25,5 mln zł

Zmodernizowana oczyszczalnia ścieków w Żydomicach.

Biogazownia w oczyszczalni ścieków Zduńskiej Woli.

wa Puławska, kierownik zespołu organizacyjno-prawnego Jednostki Realizującej Projekt Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Zduńskiej Woli Sp. z o.o.

W ramach inwestycji przebudowano i rozbudowano również Miejską Oczyszczalnię Ścieków, obsługującą miasto Zduńska Wola, część gminy Zduńska Wola oraz niewielką część gminy Zapolice.

– Efektem przebudowy oczyszczalni jest zapewnienie prawidłowej fermentacji osadów, ujęcie biogazu, jego oczyszczenie i wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej i ciepłej. Wyeliminowanie zanieczyszczeń oddawanych do powietrza atmosferycznego poprawiło stan środowiska w pobliżu oczyszczalni i na terenie zachodniej części miasta, podwyższając standard życia mieszkańców Zduńskiej Woli – tłumaczy Bogusław Puławska.

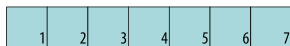
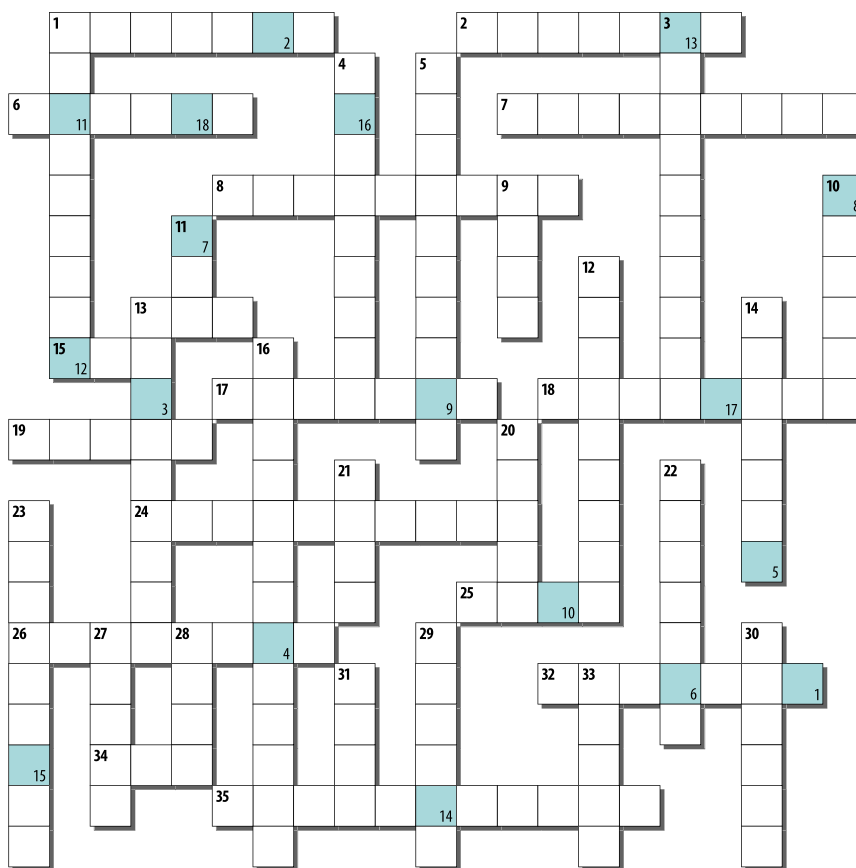
Projekt: Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Rawa Mazowiecka – Faza I

Beneficjent: Rawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.

Program: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Wartość projektu: ponad 75,4 mln zł

Dofinansowanie z UE: ponad 44,4 mln zł

Rozwiąż krzyżówkę

dotyczącą m.in. tematyki funduszy europejskich i prześlij hasło na adres promocja.rpo@lodzkie.pl do 15 lipca 2015 r.

Pięć pierwszych osób otrzyma zestawy informacyjno-promocyjne.

POZIOMO:

1. jednorodna mieszanina co najmniej dwóch substancji chemicznych
2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
6. dwuskładnikowy związek chemiczny pierwiastka chemicznego z tlenem
7. warstwa powietrza otaczająca kulę ziemską
8. grupa wspierająca wzrost gospodarczy i stabilność finansową w strefie euro, w jej skład wchodzi ministrowie gospodarki i finansów państw wchodzących do strefy euro
13. atom lub grupa atomów z ładunkiem elektrycznym dodatnim lub ujemnym
15. Odnawialne Źródła Energii
17. wąski pas ziemi wydeptany przez ludzi lub zwierzęta albo specjalnie przygotowany dla pieszych; np. edukacyjna
18. nauka o roślinach
19. ogół gatunków zwierząt charakterystycznych dla danego obszaru, środowiska lub okresu geologicznego
24. ciecz, gaz lub ciało stałe odznaczające się charakterystycznymi właściwościami fizycznymi i chemicznymi
25. najmniejsza cząstka pierwiastka chemicznego zachowująca jego właściwości chemiczne
26. twór biologiczny, którego poszczególne części i struktury tworzą zharmonizowaną pod względem

funkcjonalnym całość, wykazującą wszelkie cechy życia

32. środki trwałe oraz aktywa finansowe zainwestowane w produkcję i mające przynosić dochód; także: Program Operacyjny... Ludzki
34. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne; nowy sposób współpracy samorządów, umożliwiający realizację wspólnych przedsięwzięć samorządów terytorialnych, które będą łączyć działania EFRR i EFS
35. istotna część składowa jakiejś całości; można go znaleźć na tablicy Mendelejewa

PIONOWO:

1. dziedzina gospodarki obejmująca uprawę ziemi i roślin oraz hodowlę zwierząt
3. ogół zakładów wytwórczych danego kraju lub dana dziedzina wytwórczości; np. ściekowa lub wodna
4. cykl wykładów zorganizowanych w celu uzupełnienia wykształcenia lub wiadomości
5. projektowanie i wykonywanie dekoracyjnych kompozycji roślinnych
9. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
10. wypuszczanie do atmosfery pyłów lub gazów; np. dwutlenku węgla
11. pierwszy człon wyrazów złożonych, wskazujący na ich związek znaczeniowy ze środowiskiem naturalnym lub jego ochroną

12. teren, na którym uprawia się różne gatunki drzew i krzewów dla celów naukowo-badawczych i hodowlanych
13. umowna, ściśle określona wartość jakiejś wielkości, służąca do jej pomiaru; także: pojedynczy przedstawiciel danego gatunku
14. stosunek między rzeczami, zjawiskami połączonymi ze sobą; np. chemiczny
16. zespół urządzeń technologicznych do usuwania zanieczyszczeń, np. ścieków
20. dotacja przeznaczona na projekt badawczy
21. zbiór informacji, zaplecze lub podwalina
22. wyrażona w jednostkach pracy skalarna wielkość fizyczna; np. słoneczna
23. wchłanianie substancji przez inną substancję
27. nazwa łódzkiej firmy produkującej maskotki; także: jeden z Muppetów
28. grupa osób młodych niekształcąca się i niepracująca
29. koncepcja zawierająca opis i wyjaśnienie określonych zjawisk i zagadnień
30. źródła finansowania firmy, na które składają się fundusze własne, zysk, kredyty i pożyczki
31. ciąg symboli wyrażający prawa matematyczne lub fizyczne albo przedstawiający układ cząsteczek związku chemicznego
33. łódzki producent drewnianych okien pasywnych

SIEĆ PUNKTÓW INFORMACYJNYCH FUNDUSZY EUROPEJSKICH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego
Departament Polityki Regionalnej
Wydział Informacji i Promocji Funduszy Europejskich
90-051 Łódź
al. Piłsudskiego 8

Główny Punkt Informacyjny FE w Łodzi

90-101 Łódź
ul. Moniuszki 7/9
tel.: 42 663 31 07, 42 663 34 05, 42 291 97 60
e-mail: GPIŁodz@lodzkie.pl
Komunikator SKYPE czynny w środę w godz.: 12:00-15:00
Nazwa użytkownika: GPIŁodz

Lokalny Punkt Informacyjny FE w Brzezinach

(zasięg działania LPI – powiat brzeziński, łódzki wschodni, pabianicki, zgierski)
ul. Sienkiewicza 16,
95-060 Brzeziny
tel.: 46 874 31 54, 46 816 68 17
e-mail: LPIBrzeziny@lodzkie.pl
Komunikator SKYPE czynny w poniedziałek w godz.: 12:00-15:00
Nazwa użytkownika: LPIBrzeziny

Lokalny Punkt Informacyjny FE w Bełchatowie

(zasięg działania LPI – powiat bełchatowski, opoczyński piotrkowski, tomaszowski, radomszczański, miasto na prawach powiatu – Piotrków Trybunalski)
ul. Kościuszki 17,
97-400 Bełchatów
tel.: 44 633 05 13, 44 633 34 63
e-mail: LPiBełchatow@lodzkie.pl
Komunikator SKYPE czynny w piątek w godz.: 12:00-15:00
Nazwa użytkownika: LPiBełchatow

Lokalny Punkt Informacyjny FE w Sieradzu

(zasięg działania LPI – powiat: sieradzki, łaski, pajęczański, poddębicki, wieluński, wierszowski, zduńskowski)
ul. Kościuszki 6,
98-200 Sieradz
tel.: 43 678 40 80, 43 822 89 25
e-mail: LPISieradz@lodzkie.pl
Komunikator SKYPE czynny w czwartek w godz.: 12:00-15:00
Nazwa użytkownika: LPISieradz

Lokalny Punkt Informacyjny FE w Łowiczu

(zasięg działania LPI – powiat łowicki, kutnowski, łęczycki, rawski, miasto na prawach powiatu – Skierniewice, skierniewicki)
ul. Świętojańska 1,
99-400 Łowicz
tel.: 46 837 52 67, 46 837 72 29
e-mail: LPILowicz@lodzkie.pl
Komunikator SKYPE czynny we wtorek w godz.: 12:00-15:00
Nazwa użytkownika: LPILowicz

Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich w województwie łódzkim są czynne:

poniedziałek: 8:00-18:00

wtorek – piątek: 8:00-16:00

Sieć Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich w województwie łódzkim działa w strukturach Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego i należy do ogólnopolskiej sieci PIFE koordynowanej przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Zakres usług informacyjnych

- Diagnoza potencjalnego beneficjenta i udzielanie informacji o możliwościach uzyskania pomocy z odpowiedniego programu Narodowej Strategii Spójności, Umowy Partnerstwa, a także – jako informacje uzupełniające – z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- Informowanie o realizowanych projektach dofinansowanych z Funduszy Europejskich;
- Przeprowadzanie konsultacji na etapie przygotowywania wniosków/projektów;
- Przeprowadzanie konsultacji na etapie realizacji projektów, w tym udzielanie wstępnej pomocy w rozliczaniu projektów;
- Organizacja spotkań informacyjnych dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów;
- Organizacja szkoleń dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów;
- Organizacja Mobilnych Punktów Informacyjnych;
- Informowanie o możliwościach realizacji projektów współfinansowanych z Funduszy Europejskich w formule partnerstwa publiczno-prywatnego;
- Dystrybucja bezpłatnych materiałów informacyjnych dla beneficjentów i potencjalnych beneficjentów.